

Rinnakkaistallenne

Lähdeviite:

Laakso, A. (2019). Tulevaisuuskuvat ovat suunnannäyttäjiä, *Hämeen Sanomat*, 7.6.2019, s. B4.

Tulevaisuuskuvat ovat suunnannäyttäjiä

TULEVAISUUDEN AVAIMIA

Anne Laakso
anne.laakso@hamk.fi

Minulle tulevaisuus on lentäviä autoja, robotteja ja virtuaalitodellisuutta. Tulevaisuusajatteluni hallitsevat siis tietyt valmiit mielikuvat. Mistä ja missä nämä tulevaisuuskuvat ovat syntyneet ja kuka ne on minulle antanut?

Mikä on tulevaisuuskuva? Niimensä mukaisesti se on vapaa-muotoinen kuvaus tai tarina mahdollisesta tulevaisuudesta. Tulevaisuuskuva rakentuu nykyhetkeä ja mennyttä koskevasta ymmärryksestä, kuten tiedoista ja tulkin-

noista, uskomuksista, odotuksista, arvoista, toiveista ja peloista.

ERILAISTEN VAIHTOEHTOJEN tietoinen kuvittelu on luovaa toimintaa, jossa kaukana siintävä horisontti tuodaan lähelle nyky-päivää.

Tulevaisuuskuvien tulisi vastata megatrendien, eli tulevaisuuden keskeisten laajojen kehityskulkujen asettamiin haasteisiin.

Ei kuitenkaan saa sokeutua yhden megatrendin valovoimasta ja unohtaa toinen, joka kytee pinnan alla. Olennaista on rakentaa kuvia mahdollisista ja todennäköisistä tulevaisuuksista ja pyrkiä siten varautumaan erilaisiin vaihtoehtoihin.

TULEVAISUUSKUVIEN rakentaminen kiinnittyy luontevasti organisaatioiden suunnittelu- ja strategiatyöhön. Samalla valintoja ja päätöksiä voidaan ohjata tulevaisuustietoiseen suuntaan.

Tulevaisuuskuvien pohjaksi tarvitaan faktatietoa ja sen puuskelua. Tarvitaan myös osallistavaa keskustelua, johon jokainen tuo mukanaan omat arvonsa ja asenteensa.

Omien ajatusten kanssa ristiriidassa olevia näkemyksiä on vaikea

niellä. On siis olennaista tunnistaa, millaisin linssein katsomme tulevaisuuteen. Vanhaa sanontaa lainatakseni: jos kädessä on vasara, niin maailma näyttää nauloilta.

Pitäisikö tulevaisuuskuvien rakentamisessa pyrkiä konsensuseseen vai konsensuksen hajottamiseen?

KONSENSUKSEN puolestapuhujat korostavat, että kompromissin kanssa on helppo edetä, koska siihen sitoudutaan yhteisesti.

Laajan konsensuksen saavuttaminen yhteisine tavoitteineen, ratkaisuvaihtoehtoineen ja toimenpiteineen on yleensä epätodennäköistä. Useimmiten on pakko tehdä kompromisseja, jotka eivät koskaan ole ainoita vaihtoehtoja tai kaikkien mielestä parhaita mahdollisia.

Tulevaisuuskuvien rakentaminen edellyttää kriittistä tulevaisuusajattelua. Maailman kompleksisuuden vuoksi ristiriitaisten näkemysten esiintuominen on tärkeää.

TAVOITTEENA EI SAA olla ristiriitaisten äänien hiljentäminen, vaan näkemysten välisten jännitteiden esiin tuominen. Ristiriitojen välttelyä tutussa turvallisessa ajatus-

maailmassa pysyttelemisen johtaa siihen, että prosessi supistuu, eikä rima nouse riittävän ylös.

Parhaimmillaan jännitteet voivat olla organisaation muutoksen ja sen suunnan näkyväksi tekijöitä sekä kehittymisen ajureita.

Kerron käytännön esimerkin. Hamkin strategia 2030:n laatiminen käynnistyi vuoden 2018 alussa tulevaisuuskuvien muodostamisella.

Työskentelyn pohjana hyödynnettiin tutkimuksiin, tilastoihin ja erilaisiin skenaarioihin perustuvaa tietoa. Ryhmien työskentelyn tuloksena syntyi viisi täysin erilaista Hamk 2030 -tulevaisuuskuva.

Tulevaisuuskuvien toivottavuutta ja todennäköisyyttä testattiin sidosryhmille, henkilökunnalle ja opiskelijoille suunnatuilla kyselyillä.

TULOKSET OLIVAT ristiriitaisuudellaan mielenkiintoisia: ”eihän tässä ole mitään uutta” tai ”tämä nyt on täyttä scifiä”. Sama kuva, mutta täysin vastakkaiset mielenpiteet.

Mitä radikaalimpi tulevaisuuskuva oli, sitä enemmän se herätti epäilyä ja kritiikkiä.

Tulevaisuuskuvat ovat suun-

nannäyttäjiä, jotka nostavat tarkastelutason irti tämän päivän tavoitteista ja strategioista.

Moni asia muuttuu yhtaikaa ja muutoksen suunta ja lopputulemat ovat hyvin epävarmoja. Epävarmuustekijöistä huolimatta rohkeus ja mielikuvitus eivät saa toimia säästöliekillä.

Tulevaisuuskuvien laadinnassa haastavinta onkin löytää tasapaino luovuuden ja uskottavuuden välillä. Tarvitaan jatkuvaa keskustelua, myös sitä kriittistä.

Kirjoittaja on Hämeen ammattikorkeakoulun kehittämisspällikkö.

📌 Kirjoitus on osa Hämeenlinnan seudun ennakoinnin tutkijaryhmän kirjoitussarjaa. Aikaisemmin on julkaistu Heikki Rantalan kirjoitus tulevaisuuden teknologiasta 29.10.2018, Anne Laakson kirjoitus työelämän tulevaisuudesta 15.11.2018, Juuso Heinisuo Datasta tietämykseksi 24.11.2018, Rantalan Onko Helsinki-Tallinna-tunnelin päässä valo? 21.1.2019, Laakson Onko liiketoimintasi tulevaisuudenkestävää? 18.2.2019, Heinisuo Tulevaisuutta voi arvioida katsomalla menneeseen 11.3.2019 sekä Rantalan Mitä dronesta seuraa? 13.5.2019.